

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА САДРЖАЈА САВРЕМЕНИХ СТРАТЕГИЈА БЕЗБЕДНОСТИ

Владимир Т. Катанчевић
Министарство одбране Републике Србије,
Кабинет министра одбране

Стратегија безбедности државе чини врх легислативне пирамиде докумената у области националне безбедности и исходиште за све посебне и појединачне стратегије у овој области. Завршетак хладног рата, глобализација и потреба за транспарентношћу оружаних снага ради смањивања међусобне перцепције претњи наметнули су тренд објављивања стратегија безбедности. Стратегија безбедности је један од инструмената којим се обезбеђује опредељење државе да одговори на све претње на свеобухватан начин, повећа степен ефективности безбедносног сектора оптимизацијом и координацијом свих субјеката који јој доприносе, као и да се повећа регионална и међународна сарадња и поверење. Не улазећи у питање степена практичне примене објављених стратегија, њихова доступност и бројност омогућили су компаративну анализу, увид у националне вредности, интересе и циљеве других држава, њихове посебне и појединачне стратегије, систем и политику националне безбедности.

Кључне речи: *компаративна анализа, стратегија националне безбедности, садржај, безбедност*

О стратегији безбедности

У делу „*Артхашастра*“, индијски писац и политичар Чанакаја је триста година пре нове ере изнео мишљење да државе теже да уђу у савезе са удаљеним државама како би реализовале своје интересе. Концепт савезништва се, тумачен кроз призму ратова тадашњег времена, код Чанакаје заснивао на једнакости, заједништву интереса и географском положају у односу на суседе. Као практично прво дело представника реалистичке школе Чанакајина „*Артхашастра*“ је, по мишљењу Макса Вебера, тако огољена у својој реалности „да је Макијавелијев *Владалац* у односу на њу безопасан.“¹

Да би дошло до данашњег степена развоја и стања међународних односа, савремено друштво је прешло дуг пут и околности су се умногоме промениле у односу на време када је писана „*Артхашастра*“. Међутим, стиче се утисак да су начини и средства којим се остварују национални интереси и циљеви, упркос временској

¹ Weber, M: Selections in Translation Press syndicate of the university of Cambridge, Cambridge, 1978, стр. 220.

димензији, слични, понекад чак и идентични. Оно што их чини наизглед аутентичним је прикривеност велом глобализације, масовних медија, међународних односа, економије и информатичког друштва. Креирање стратегије као начина на који држава реализује националне интересе и циљеве у одређеној области, у формалном или неформалном облику је најчешће у прошлости сакривана од јавности. Завршетак Хладног рата и униполаризација моћи САД, глобализација, значајан развој информационе технологије, потреба за транспарентношћу оружаних снага ради смањивања међусобне перцепције претњи су неки од узрока који су утицали на тренд објављивања стратегија државе, безбедности и одбране. Ове стратегије су креиране делом да би артикулисале и институционализовале национална усмерења када је у питању низ безбедносних питања, делом да би са истим упознала домаћу јавност и, у неким случајевима, да би са њима били упознати актери међународне спољне политике.²

Појам „безбедност“ је, под утицајем драстичних промена и релативне непредвидивости у међународним односима након краја Хладног рата, као и због повећане динамике академских расправа по овом питању, константно проширивао свој садржај.³ Безбедност државе данас обухвата много већу област од одбране територије и становништва од спољашњих утицаја, поготово ако се има у виду да је могућност непосредног оружаног сукоба суверених држава мања него раније и да је безбедност најчешће угрожена унутрашњим и неоружаним претњама. „Безбедност је повезујућа наука, спаја унутрашњу и спољашњу политику, ратоводство и војну стратегију са политичком економијом, политичким студијама и нормативном друштвеном теоријом, филозофију са психологијом и антропологијом, ако томе додамо и неопходна знања, на пример, хемије и биологије, за науку о безбедности нема јасних граница ...“.⁴ С тога, можемо закључити да се при одређењу појма „безбедност“, све више користи холистички, односно свеобухватни приступ.

Промишљање безбедности земаља света, након престанка „хладног рата“ у последњој деценији прошлог века, померило се са чисто војног угрожавања ка ширем спектру изазова, ризика и претњи.⁵ Безбедност се може, у ужем смислу речи, дефинисати као стање заштићеног, слободног, квалитетног и извесног постојања и деловања појединаца, људских група, организација, институција и заједница. Арнолд Волферс на пример каже да је безбедност у објективном погледу, одсуство претњи усвојеним вредностима, а у субјективном смислу одсуство страха да ће те вредности бити нападнуте. Како већина истраживања о аспекту безбедности сведоче да на то стање утиче мноштво чинилаца који могу бити објективно и субјективно окарактерисани може се рећи да, у ширем смислу речи, безбедност представља „свеукупност чинилаца објективне и субјективне природе који утичу на опстанак и друге битне вредно-

² Stolberg, A.: How nations-states craft national security strategy documents, Strategic studies institute US war army college, 2012, стр. IX.

³ Симић, Д.: Наука о безбедности – Савремени приступи безбедности, ЈП „Службени лист СРЈ“, Београд, 2002, стр. 11.

⁴ Ibid, стр. 59.

⁵ Форца, Б., Татомир, Д.: Стратегијски менаџмент безбедности у условима финансијске кризе, Часопис за науку-истраживање-развој НИР, Интернационални универзитет Брчко дистрикт БиХ, година 1, број 2, децембар 2012, Брчко, стр. 139.

сти људи и њихових група, организација, институција и заједница.”⁶ Такође, „безбедност се може дефинисати као стање било ког субјекта или објекта који нормално и релативно неометано постоји и делује, односно функционише.”⁷

Потреба за безбедношћу и њеном институционализацијом у стратегијским документима, постала је важно питање за државе у међународном политичком систему XXI века и условила да појам „стратегија” има све значајније место у савременим друштвеним наукама и истраживањима. Може се закључити да је појам „стратегија” од првобитног значења вођења војске еволуирао у вештину вођења рата, док данас он представља систем знања, правила, принципа и закона којима се захватају стратегијски сукоби, у целини, ради постизања стратегијских циљева.⁸ Као и појам „безбедност” садржај појма стратегија је проширен из типично војне на готово све области савременог друштва. Нејасне границе између спољне и унутрашње политике и безбедности, као и динамичност изазова ризика и претњи, намећу потребу за већом флексибилношћу и учесталијом ревизијом стратешких докумената, као опредељених исказа о стратегијској замисли. Стратегија је процес, константна адаптација на променљиве услове и околности у свету где доминирају несигурност и двосмисленост.⁹

Као што је Арнолд Волферс то навео, политичке формуле попут „националног интереса” и „националне безбедности”, поред популаризације морају бити изложене и критици, јер не морају да значе исто различитим људима и чак не морају да имају било какво значење.¹⁰ Дефинисање појма стратегије безбедности је увелико отежано немогућношћу прецизног дефинисања његових конституенаса, константним проширивањем садржаја ова два појма и различитошћу националних стратегијских култура. Стратегијска култура „представља систем заједничких веровања, претпоставки и модуса понашања на нивоу државе који су условљени географским, етнокултуралним карактеристикама и историјом, социјалном, економском и политичком структуром друштва, војним институцијама и карактеристикама цивилно-војних односа.”¹¹ Она представља својеврсну призму којом држава посматра спољашње безбедносно окружење, креира националне вредности, интересе и циљеве, политику и систем националне безбедности, али и способност и политичку вољу да се стратегијска опредељења искажу у стратегијским документима и као таква представе домаћој и међународној јавности.

Показатељи развоја најразвијенијих држава света, попут Немачке, Јапана, САД, Русије и Кине, показују да је њихов успешан национални развој базиран на националним, стратегијским, дугорочним и планским развојним документима.¹² Као један од тих докумената, стратегија безбедности представља резултат сложених друштвених и политичких процеса и у литератури постоји много њених дефиниција. Стратегија националне безбедности може бити дефинисана „као систем комплементарних нор-

⁶ Илић, П.: О дефинисању и дефиницијама националне безбедности, Војно дело – лето 2012, Београд, стр. 127.

⁷ Ibid. стр. 125.

⁸ Ковач, М., Стојковић, Б.: Стратегијско планирање одбране, Војноиздавачки завод, Београд, 2009, стр. 176.

⁹ Gray, S.: *Modern strategy*, Bookcraft Ltd. Misdomer Norton, Somerset, 1999. стр. 19.

¹⁰ Wolfers, A.: "National security as an ambiguous symbol", *Political Science Quarterly*, vol. 67, No 4, 1952, стр. 481.

¹¹ Johnson, A.: *Thinking about Strategic culture*, *International security*, Vol. 19, No 4, Spring 1995, стр. 37.

¹² Форца, Б., Стојковић Б.: О хијерархији стратегијских докумената, Војно дело – лето 2013, Београд, стр 162.

ми, из домена државних стратегија, које се непосредно односе на систем безбедности и на реализовање специфичних одбрамбених функција државе у политичкој, економској, правној, технолошкој, едукативној, информационој, војној, верској и другим областима основних функција државе. Она је основа за интегрисано деловање снага безбедности у функцији остварења повољног стања безбедности државе, кроз испољавање моћи државе у функцији заштите виталних националних интереса.¹³ С једне стране ова дефиниција се односи на повољно стање безбедности државе, а са друге стране координирано и деловање друштва ради остварења националних интереса. У иностраној литератури стратегија националне безбедности је дефинисана на сличан начин. „Стратегија националне безбедности представља план нације за координисану употребу свих инструмената државне моћи – неоружаних као и оружаних – да би постигли циљеве који бране и унапређују националне интересе.“¹⁴ Сходно овом виђењу појма стратегије националне безбедности, он може бити описан „као плански, системски и рационалан процес ... обликован од стране снажних лидера, организационих култура и владиних структура.“¹⁵

Опши аспект садржаја стратегија безбедности

Адекватно концепцијски осмишљена, идејно вођена и научно пројектована, стратегија националне безбедности је јавно мерило стабилности и моћи државе на унутрашњем и спољашњем плану, у случају да је спроведена и у пракси. Безбедносне политике и системи безбедности представљају унију свих подсистема друштва и њихових инструмената, креираних ради обезбеђења опстанка и развоја друштва, као и правовременог предузимања мера против свих извора угрожавања националних интереса. Приликом дефинисања концепта националне безбедности, поред меродавних државних тела, требали би учествовати цивилни стручњаци и приватни сектор, што подразумева њихову интеракцију и блиску сарадњу у погледу реаговања на опште безбедносне изазове и конкретне облике угрожавања националне безбедности.¹⁶ Овај приступ се у савременој литератури назива свеобухватним или холистичким. Стратегија безбедности мора бити прихваћена и имплементирана на целокупност државног и друштвеног бића и прихваћена на свим нивоима, ради свеобухватне заштите националних вредности и достизања националних циљева.

Баш као и материја обрађена у стратегији националне безбедности, њен садржај, па чак и редослед елемената садржаја, је под утицајем спољашњих и унутрашњих чинилаца који су производ друштвених и политичких процеса, а нарочито

¹³ Ковач, М., Стојковић, Б.: Стратегијско планирање одбране, Војноиздавачки завод, Београд, 2009, стр. 241.

¹⁴ Stolberg, A.: How nations-states craft national security strategy documents, Strategic studies institute US war army college, 2012, стр. 13.

¹⁵ Idem.

¹⁶ Таталовић, С.: Треба ли Хрватској нова стратегија националне сигурности, Тромесечник „Политичке анализе“, Загреб, број 6, 2011, стр. 35

стратегијске културе. Постоји могућност да је материја обрађена у стратегијама националних безбедности двеју држава потпуно идентична, али да је другачије организована и уређена по поглављима – елементима садржаја. Такође постоји могућност да су поглавља двеју држава идентична, али да је материја њима обухваћена, потпуно различита. Ради адекватне компаративне анализе садржаја стратегија безбедности, потребно је извршити и делимичну компаративну анализу материје која је обухваћена конкретним стратегијама безбедности, како при томе не би дошли до погрешних закључака.

Стратегија националне сигурности Републике Хрватске (2002)

Притисак који је настао укључивањем Републике Хрватске у Акциони план за чланство у НАТО, условио је да се Стратегија националне сигурности Републике Хрватске припреми у журби и усвоји од стране хрватског Сабора истог дана када и Стратегија одбране.¹⁷ Ова чињеница је спречила да се реализује шира стручна и јавна расправа која би утицала на квалитет усвојене Стратегије националне сигурности.¹⁸ Стратегија националне сигурности, с обзиром на то да је усвојена пре 13 година добрим делом није операционализована (чланица НАТО-а од 2009. године, чланица Европске уније од 2012. године, у Стратегији се спомиње СР Југославија). Нацрт нове стратегије је презентован 2010. године, покренута је јавна расправа, али овај Нацрт никада није упућен на усвајање у хрватски Сабор. Садржај Стратегије националне безбедности Републике Хрватске се састоји из седам поглавља и приказан је у табели број 1.

Табела 1 – Садржај Стратегије националне безбедности Републике Хрватске¹⁹

Рб.	Поглавља
1	Увод
2	Сигурносно окружење и изазови Републике Хрватске
3	Вриједности и интереси
4	Изазови, ризици и пријетње
5	Сигурносни концепт
6	Сигурносна политика Републике Хрватске – подручја и инструменти
7	Закључак

¹⁷ Махечић, З.: Croatia, у Зборнику радова Security policies in Western Balkans, Центар за цивилно-војне односе, Гораграф, 2010, стр. 63.

¹⁸ Таталовић, С.: Треба ли Хрватској нова стратегија националне сигурности, Тромесечник „Политичке анализе“, Загреб, број 6, 2011, стр. 35

¹⁹ Стратегија националне сигурности Републике Хрватске.

У Уводу је дата дефиниција националне сигурности и презентовани су чиниоци концептуалних решења наведених у документу. Није укратко представљен садржај Стратегије националне сигурности што је у осталим стратегијама, како ћемо видети, уобичајена пракса.

У поглављу *Сигурносно окружење и изазови Републике Хрватске* презентовано је глобално и регионално безбедносно окружење, при чему није урађена прецизна класификација нивоа окружења. У овом поглављу презентоване су претње као што је тероризам и поједини изазови регионалног карактера, иако у Стратегији постоји поглавље под називом изазови, ризици и претње.

У поглављу *Вриједности и интереси* изведен је логичан прелаз са националних вредности на националне интересе, при чему није извршена њихова класификација.

У поглављу *Изазови, ризици и претње* презентована је процена изазова, ризика и претњи по безбедност Републике Хрватске, при чему није извршена њихова класификација.

У поглављу *Сигурносни концепт* дефинисана је сврха деловања на подручју националне сигурности Републике Хрватске, усмерење према спољашњем окружењу кроз безбедносне циљеве и начела остваривања националне сигурности (мере и начела). Безбедносни циљеве нису класификовани.

У поглављу *Сигурносна политика Републике Хрватске – подручја и инструменти* презентовани су поједини аспекти међународне и регионалне сарадње и елементи политике националне безбедности. Део поглавља који се односи на приступање Европској унији и НАТО је превазиђен учлањењем Републике Хрватске у ову организацију. У делу поглавља који се односи на регионалну сарадњу и сарадњу са суседним државама поновљени су изазови, ризици и претње који се у тим приликама јављају.

У *Закључку* је наглашено да националне вредности, интереси, циљеве и темељи концептуалне поставке дефинисане Стратегијом представљају дугорочна решења, као и да су подложне континуираном вредновању и преиспитивању, без навођења механизма и инструмената за ревизију овог документа.

Стратегија националне безбедности Републике Албаније (2004)

Након колапса система безбедности и нереда крајем XX века, Албанија је уз помоћ међународне заједнице, почела да израђује и објављује стратешка документа како би и легислативно показала да се од „потрошача безбедности” трансформисала у државу која је њен „произвођач.”²⁰ Међу првим стратешким документима које је Република Албанија израдила је Стратегија националне безбедности, објављена 2000. године и ревидирана 2004. године. Иако је, према одредби у Стратегији националне безбедности Републике Албаније, предвиђено да се ревизија врши сваке три године, од 2004. године она није реализована, па поједини садржаји нису операционализовани (Албанија 2009. године постала чланица НАТО а 2006. године потписала Споразум о сарадњи и придруживању са Европском унијом). Ревизија

²⁰ Стратегија националне безбедности Републике Албаније.

стратегије националне безбедности је пре коначног усвајања од стране Владе и Парламента „усвојена од стране експерата из Министарства одбране, Министарства унутрашњих послова, Тајне службе и нарочито Савета за националну безбедност.“²¹ На овај начин је избегнута могућност да се у процес израде овог документа укључе и недржавне институције. Садржај Стратегије националне безбедности Републике Албаније се састоји из пет поглавља и приказан је у табели број 2.

Табела 2 – Садржај Стратегије националне безбедности Републике Албаније

Рб.	Поглавља
1	Увод
2	Стратегија безбедности
3	Стратешки контекст безбедности
4	Елементи националне моћи
5	Вођство стратешке безбедности

У Уводу је дата дефиниција националне безбедности и укратко презентована материја презентована у Стратегији, мисије и државни интереси. Није прецизно представљен садржај Стратегије националне безбедности.

У поглављу *Стратегија безбедности* презентован је концепт стратегије безбедности тј. основни ставови о начину ангажовања расположивих ресурса у очувању и заштити националних интереса на основу опредељења и циљева политике одбране. Извршена је класификација безбедносних циљева. Такође је презентована процена ризика и претњи и безбедносни циљеви, без њихове класификације.

У поглављу *Стратешки контекст безбедности* презентовано је безбедносно окружење, ризици и претње за безбедност и национални интереси, без њихове класификације.

У поглављу *Елементи националне моћи* презентовани су елементи политике националне безбедности.

У поглављу *Вођство стратешке безбедности* презентован је систем националне безбедности, његова структура, управљање и прописане процедуре и одговорност за покретање ревизије документа, као и временски рок трајања (на три године). Наведен је састав Савета за националну безбедност.

Стратегија националне безбедности Руске Федерације до 2020. године (2009)

Први политички документ у новијој историји који је изражавао државне ставове о безбедносним питањима била је Концепција националне безбедности Руске Федерације, донета 1997. године.²² Стратегија националне безбедности Руске Феде-

²¹ Hide E, Kamberi G.: Albania, у Зборнику радова Security policies in Western Balkans, Центар за цивилно-војне односе, Гораграф, 2010, стр. 11.

²² Перишић, С.: Национална безбедност као један од основних чинилаца геополитичког позиционирања Руске Федерације на почетку 21. века, Војно дело, зима/2010, стр. 103.

рације до 2020. године је наставак овог стратешког документа, „ради развоја националне економије, побољшања квалитета живота становништва, обезбеђивања политичке стабилности у друштву, јачања националне одбране, државне безбедности и правног поретка, повећавање конкурентности и међународног угледа Руске Федерације.”²³ Садржај Стратегије националне безбедности Руске Федерације се састоји из шест поглавља и приказан је у табели број 3.

Табела 3 – Садржај Стратегије националне безбедности Руске Федерације до 2020.

Рб.	Поглавља
1	Први део – Опште поставке
2	Други део – Савремени свет и Русија: стање и тенденције развоја
3	Трећи део – Национални интереси и стратегијски национални приоритети
4	Четврти део – Обезбеђење националне безбедности
5	Пети део – Организационе, нормативне, правне и информационе основе за реализацију стратегије
6	Шести део – Основне карактеристике стања националне безбедности

У поглављу *Опште поставке*, које према мишљењу аутора може бити сврстано у групу елемената садржаја под називом увод, наглашено је да је Руска Федерација превладала кризу политичког и социјално-економског система са краја XX века. Такође дефинисани су основни појмови који су коришћени у Стратегији, попут националних интереса, приоритета, система националне безбедности итд. У кратким цртама представљен је садржај Стратегије националне безбедности.

У поглављу *Савремени свет и Русија: стање и тенденције развоја* презентовано је глобално окружење и виђење положаја Руске Федерације на међународној политичкој сцени. У складу са геополитичким интересима као слабост је наведена усмереност евроатлантског региона искључиво на НАТО, неприхватљивост инсталирања војне инфраструктуре на границама Руске Федерације и сконцентрисаност међународне политике на енергетске ресурсе. Окружење није прецизно класификовано према нивоима.

У поглављу *Национални интереси и стратегијски национални приоритети* презентоване су националне вредности и национални приоритети Руске Федерације, без њихове класификације.

У поглављу *Обезбеђење националне безбедности* наведено је да стање националне безбедности Руске Федерације директно зависи од економског потенцијала земље и ефикасности функционисања система обезбеђења националне безбедности. Презентоване су претње, на основу њих формулисани стратегијски циљеви и начини њиховог достизања, по специфичним областима.

У поглављу *Организационе, нормативне, правне и информационе основе за реализацију стратегије* наведен је систем стратешких докумената (посебне стратегије су наведене поименично) и дефинисан начин спровођења стратегије, инструменти и одговорности за њену корекцију. Такође је дефинисана одговорност и начин годишњег извештавања о успешности реализације Стратегије националне безбедности.

²³ Стратегија националне безбедности Руске Федерације до 2020. године.

У поглављу *Основне карактеристике стања националне безбедности* приказан је списак основних карактеристика стања националне безбедности. Ове карактеристике представљају параметре чије вредности показују успешност и адекватност примене Стратегије националне безбедности.

Стратегија националне безбедности Републике Србије (2009)

Стратегија националне безбедности Републике Србије усвојена је од стране Народне скупштине 2009. године. За разлику од Стратегије одбране чије усвајање је прописано чланом 99. Устава Републике Србије, надлежност за усвајање Стратегије националне безбедности Републике Србије у Уставу није споменуто. Стратегија је замишљена као документ којим се домаћој и међународној јавности јасно и транспарентно стављају на увид стратешка опредељења у јачању националне безбедности и изражава опредељеност Републике Србије да активно доприноси изградњи и унапређењу регионалне и глобалне безбедности.²⁴ Иако је усвајању Стратегије националне безбедности Републике Србије претходило усвајање Резолуције Народне скупштине о заштити суверенитета, територијалног интегритета и уставног поретка Републике Србије из 2007. године, војна неутралност у Стратегији није споменуто. Садржај Стратегије националне безбедности Републике Србије се састоји из седам поглавља и приказан је у табели број 4.

Табела 4 – Садржај Стратегије националне безбедности Републике Србије

Рб.	Поглавља
1	Увод
2	Безбедносно окружење
3	Изазови, ризици и претње
4	Национални интереси
5	Политика националне безбедности
6	Систем националне безбедности
7	Закључак

У Уводу се дефинише Стратегија националне безбедности, наводе њена полазишта и укратко описује садржај. Експлицитно је наведено да је Стратегија националне безбедности основ за израду других стратегијских докумената у свим областима друштвеног живота и функционисања државних органа и институција, ради очувања и заштите безбедности грађана, друштва и државе.

У поглављу *Безбедносно окружење* дата је перспектива безбедносног, регионалног и националног окружења са аспекта безбедности, као и поједини изазови, ризици и претње, без њихове класификације.

²⁴ Стратегија националне безбедности Републике Србије.

У поглављу *Изазови, ризици и претње* детаљно су набројани изазови, ризици и претње по безбедност Републике Србије, без њихове класификације.

У поглављу *Национални интереси* набројане су националне вредности и национални интереси, без њихове класификације.

У поглављу *Политика националне безбедности* презентована су основна опредељења, циљеви, основна начела и елементи политике националне безбедности.

У поглављу *Систем националне безбедности* презентована је структура система безбедности, управљање системом безбедности, приказане надлежности Савета за националну безбедност и начела функционисања система безбедности. Није представљен састав Савета за националну безбедност.

У *Закључку* су презентовани основни ставови о Стратегији, начину њене израде, уопштеној процедури иновирања и корекције без временског рока и набројана стратешка документа нижег хијерархијског нивоа.

Стратегија националне безбедности Републике Аустрије (2013)

Стратегија националне безбедности Републике Аустрије је, што се тиче садржаја, усаглашена са Европском стратегијом безбедности – Безбедна Европа у бољем светлу. Стална неутралност је инкорпорирана у Стратегију, као и опредељење за примену концепта „свеобухваног приступа” (Comprehensive approach) путем јачања међународне сарадње. Последње поглавље Стратегије је у ствари Резолуција Аустријског националног савета и представља скуп од преко 80 принципа које државни органи Републике Аустрије користе при спровођењу мера политике националне безбедности. Они су подељени у четири категорије: општи принципи, принципи унутрашње безбедности, принципи спољне безбедности и принципи одбрамбене политике. Садржај Стратегије безбедности Републике Аустрије се састоји из четири поглавља и приказан је у табели број 5.²⁵

Табела 5 – Садржај Стратегије националне безбедности Републике Аустрије

Рб.	Поглавља
1	Увод – Безбедносна политика у 21. веку
2	Безбедносна ситуација у Аустрији
3	Аустријска безбедносна политика у новој декади
4	Резолуција Аустријског националног савета 2013. године.

У *Уводу* се даје кратка историјска ретроспектива ситуације у Европи од друге половине XX века и у исто време наглашава да је безбедносна ситуација у Европи оптерећена новим изазовима, ризицима и претњама, што наглашава

²⁵ Стратегија безбедности Републике Аустрије

потребу за свеобухватним приступом интерним и екстерним аспектима безбедности.

У поглављу *Безбедносна ситуација* презентована је ситуациона анализа која обухвата развој безбедносне ситуације на међународном нивоу, изазове, ризике и претње без класификације, као и могућности и прилике за обликовање безбедносне политике У другом делу овог поглавља извршена је анализа ситуације у Републици Аустрији.

У поглављу *Аустријска безбедносна политика у новој декади* набројане су безбедносне вредности, интереси и циљеви без класификације, презентована Аустријска безбедносна политика на националном нивоу, безбедносна политика у контексту Европске уније и на глобалном нивоу.

У поглављу *Резолуција Аустријског националног савета*, (Резолуција усвојена 03.07.2013. године) набројано је преко 80 принципа које државни органи Републике Аустрије користе при спровођењу мера политике националне безбедности, подељени у четири категорије: генерални принципи, принципи унутрашње безбедности, принципи спољне безбедности и принципи одбрамбене политике. Као један од принципа одбрамбене политике презентовано да Република Аустрија има у сваком моменту спремно 100 стручњака и 1100 војника, ради пружања подршке управљању међународним кризама.

Стратегија националне безбедности Чешке Републике (2011, 2015)

Нови Стратешки концепт НАТО, прихватање Лисабонског споразума и дешавања на међународној сцени у области безбедности, наметнули су потребу да се изврши ревизија Чешке стратегије безбедности из 2003. године и, од стране Владе ове државе, усвоји Стратегија безбедности Чешке Републике 2011. године. Ревизија овог документа је извршена 2015. године, али је његов садржај остао непромењен. Национални интереси и фундаментални принципи, у глобалу нису промењени у односу на претходну Стратегију безбедности. Садржај Стратегије безбедности Чешке Републике се састоји из пет поглавља и приказан је у табели број 6.²⁶

Табела 6 – Садржај Стратегије безбедности Чешке Републике

Рб.	Поглавља
1	Увод
2	Принципи политике безбедности Чешке Републике
3	Безбедносни интереси Чешке Републике
4	Безбедносно окружење
5	Стратегија за промовисање безбедносних интереса Чешке Републике

²⁶ Стратегија безбедности Чешке Републике.

У Уводном делу који је написао председник Владе Чешке Републике и Уводу, укратко су објашњене разлике у односу на претходну стратегију и садржај документа. Такође, важно је напоменути да је у Уводу Стратегије националне безбедности из 2011. године исказана захвалност академској заједници и невладиним институцијама које су учествовале у изради овог документа, чиме се наглашава учешће јавности и јачи концензус приликом усвајања.

У поглављу *Принципи политике безбедности Чешке Републике* презентовани приступи, инструменти и мере за чување безбедности и заштиту грађана и државе. Напоменуто је да је одбрана обавеза свих и принцип одбране безбедности полази од појединца, његовог живота, здравља и имовине. Најважнији принципи политичка и економска стабилност и недељивост безбедности у смислу евроатлантског подручја и глобалне ситуације. Наведено да чланство Чешке Републике у НАТО и ЕУ не ослобађа Чешку Републику од примарне одговорности за сопствену безбедност.

У поглављу *Безбедносни интереси Чешке Републике* презентовани су безбедносни интереси Чешке Републике, класификовани према њиховој важности на виталне, стратешке и остале.

У поглављу *Безбедносно окружење* презентован је стратешки контекст окружења, најважнији трендови и фактори окружења и набројане безбедносне претње, без њихове класификације.

У поглављу *Стратегија за промовисање безбедносних интереса Чешке Републике*, уз напомену да природа безбедносних претњи условљава примену широког приступа војних и не војних инструмената, презентована је колективна димензија безбедности и одбране и стратегија превенције и потискивања безбедносних претњи, као и економски и институционални оквири безбедности. Као посебан део овог поглавља и уједно последњи део Стратегије, дат је приказ система безбедности Чешке Републике.

Компаративна анализа савремених стратегија безбедности

На основу презентованих садржаја стратегија националних стратегија Хрватске, Албаније, Руске Федерације, Републике Србије Чешке Републике и Републике Аустрије, сачињена је табела са компаративном анализом њиховог садржаја. Поједина поглавља су груписана у исту категорију не само по сличности назива, већ и, по мишљењу аутора, сходно њиховој садржини. Такође је презентован и број подударних поглавља у анализираним стратегијама према називу.

Табела 7 – Компаративна анализа садржаја савремених стратегија националних безбедности

Поглавље	Република Хрватска	Република Албанија	Руска Федерација	Република Србија	Чешка Република	Република Аустрија	Број подударана
Увод (Албанија, Хрватска, Србија, Аустрија, Чешка) Опште поставке (Руска Федерација)	ДА	ДА	ДА	ДА	ДА	ДА	6
Стратегија безбедности (Албанија)		ДА					1
Сигурносни концепт (Хрватска)	ДА						1
Стратешки контекст безбедности (Албанија)		ДА					1
Сигурносно окружење и изазови (Хрватска)							
Безбедносно окружење (Србија, Чешка)							
Безбедносна ситуација (Аустрија)	ДА		ДА	ДА	ДА	ДА	5
Савремени свет и Русија – Стање и тенденције развоја (Руска Федерација)							
Изазови, ризици и претње (Хрватска)	ДА			ДА			2
Национални интереси (Србија)							
Безбедносни интереси (Чешка)	ДА		ДА	ДА	ДА		4
Национални интереси и стратешки национални приоритети (Руска Федерација)							
Вриједности и интереси (Хрватска)							
Политика националне безбедности (Србија)							
Безбедносна политика у новој деценији (Аустрија)	ДА	ДА			ДА	ДА	5
Стратегија за промовисање безбедносних интереса (Чешка) Сигурносна политика – подручја и инструменти (Хрватска)							
Елементи националне моћи (Албанија)							
Обезбеђење националне безбедности (Руска Федерација)			ДА				1
Принципи који се користе при спровођењу мера политике националне безбедности (Чешка)							
Револуција Аустријског националног савета (Аустрија)					ДА	ДА	2
Систем националне безбедности (Србија)							
Организационе, нормативне, правне и информационе основе за реализацију стратегије (Руска Федерација)		ДА	ДА	ДА			3
Војство стратешке безбедности (Албанија)							
Основне карактеристике стања националне безбедности (Руска Федерација)			ДА				1
Закључак (Хрватска, Србија)	ДА			ДА			2

Увод – је поглавље које у свом садржају имају све анализирани Стратегије националних безбедности. Најчешће је у овом поглављу представљена дефиниција стратегије националне безбедности, кратак садржај стратегије и историјске околности које су утицале на њено креирање.

Сигурносно окружење и изазови (Хрватска), Безбедносно окружење (Србија, Чешка), Безбедносна ситуација (Аустрија) и Савремени свет и Русија – Стање и тенденције развоја (Руска Федерација) је група поглавља баве проценом окружења. Ово поглавље се налази у пет садржаја анализираних стратегија. У два поглавља окружење се класификује према нивоима (Аустрија на међународни и национални, Србија на глобални, регионални и национални ниво). Није реткост да се у овом поглављу набрајају поједини изазови, ризици и претње, иако је ова материја најчешће поново инкорпорирана у нека од осталих поглавља или представљена самостално.

Национални интереси (Србија), Безбедносни интереси (Чешка), Национални интереси и стратегијски национални приоритети Руска Федерација) и Вриједности и интереси (Хрватска) је група поглавља која се баве националним вредностима и интересима и имају га стратегије националне безбедности четири државе. Једино Стратегија Чешке Републике има класификоване интересе према њиховој важности.

Политика националне безбедности (Србија), Безбедносна политика у новој декади (Аустрија), Стратегија за промовисање безбедносних интереса (Чешка), Сигурносна политика – подручја и инструменти (Хрватска), Елементи националне моћи (Албанија) најчешће презентују поједине аспекте међународне и регионалне сарадње и елементе политике националне безбедности и ово поглавље постоји у садржају пет анализираних стратегија националне безбедности. Најчешће су у овом поглављу наведени и безбедносни циљеви.

Систем националне безбедности (Србија), Организационе, нормативне, правне и информационе основе за реализацију стратегије (Руска Федерација), Вођство стратешке безбедности (Албанија) је група поглавља која се баве структуром и управљањем системом безбедности. Једино у Стратегији националне безбедности није поименично наведен састав Савета за националну безбедност.

На основу анализираних садржаја стратегија националних безбедности долази се до закључка да су најчешћа следећа поглавља:

- *Увод,*
- *Поглавље које се бави безбедносним окружењем или ситуацијом,*
- *Поглавље које се бави националним вредностима, интересима и приоритетима,*
- *Поглавље које се бави инструментима и циљевима политике националне безбедности и*
- *Поглавље које се бави системом националне безбедности и његовим управљањем.*

Број поглавља која се баве горе наведеним областима (23) чини више од две трећине укупног броја поглавља свих шест стратегија националне безбедности (34).

Посебан аспект садржаја стратегија безбедности

Компаративном анализом садржаја стратегија националних безбедности, у табели број 7, утврђене су сличности и разлике у елементима њиховог садржаја. Међутим, ради веродостојне компаративне анализе садржаја стратегија националних безбедности, потребно је извршити и делимичну анализу самих докумената, како би се утврдило да ли разлика у називима поглавља представља разлику и у њиховој суштини. На пример, поглавља под називима Систем националне безбедности у Стратегији националне безбедности Републике Србије и Вођство стратешке безбедности у Стратегији националне безбедности Републике Албаније, генерално гледано дају приказ исте материје. Такође, поглавље стратешки концепт у Стратегији националне безбедности Албаније даје, поред осталих елемената, приказ безбедносног окружења, што се простом опсервацијом садржаја приказаној у табели број 2, не може утврдити. Сличност садржаја поглавља Сигурносни концепт у Стратегији националне сигурности Републике Хрватске и принципа које се користе при спровођењу мера политике у Чешкој Републици и Републици Аустрији је евидентна, али је аутор овог рада, због аутентичности приказаних података, одлучио да их групише одвојено.

Стратегија националне сигурности Републике Хрватске

Елементи садржаја Стратегије националне сигурности Републике Хрватске су постављени следећим редоследом: сигурносно окружење – вредности и интереси – изазови, ризици и претње – сигурносни концепт – сигурносна политика. Приказани редослед елемената садржаја има своју логику и рационални ток и сличан је Стратегији националне безбедности Републике Србије.

Увод – У уводу представљена дефиниција националне сигурности и чиниоци концептуалних решења наведених у документу, што представља уобичајену праксу.

Наредна два поглавља *Сигурносно окружење и изазови Републике Хрватске и Вриједности и интереси* немају већих специфичности.

Изазови, ризици и претње – Једино Стратегија националне сигурности Републике Хрватске и Стратегија националне безбедности Републике Србије имају поглавља под овим називом. Није дата класификација изазова, ризика и претњи према временском периоду или важности.

Сигурносни концепт – Једино Стратегија националне сигурности Републике Хрватске има ово поглавље. Постоји дилема да ли ово поглавље које дефинише безбедносне циљеве и начела остваривања националне безбедности ставити у групу елемената садржаја коју чине „Принципи који се користе при спровођењу мера политике националне безбедности“ Чешке Републике и „Резолуција Аустријског националног савета“, али због недовољне основаности то није урађено. Безбедносни циљеви наведени у овом поглављу су класификовани према општости (општи и посебни), што такође представља специфичност.

Сигурносна политика Републике Хрватске – Једна од ретких стратегија која спомиње важност војне индустрије и презентује посвећеност овом делу привреде. Наведени су основни елементи политике националне безбедности у Републици Хрватској. Већи део поглавља је превазиђен чланством Републике Хрватске у НАТО и Европској унији.

Закључак – Од анализираних стратегија, једино Стратегија националне сигурности Републике Хрватске и Стратегија националне безбедности Републике Србије имају Закључак.

У садржају као посебан елемент није наведен систем националне безбедности (наведен као поглавље у три од шест анализираних држава), већ су елементи система само набројани у поглављу *Сигурносни концепт*, без навођења надлежности и одговорности.

С обзиром на то да у протеклих 12 година ревизија или корекција Стратегије националне сигурности Републике Хрватске није извршена и да се знатан део стратегије односи на приступање НАТО и ЕУ, стиче се утисак да ова држава не посвећује довољно пажње изради стратегијских докумената или за то не постоји политички концензус. Без јасне одредбе у стратегији националне безбедности у вези временског оквира у којем се врши ревизија, корекција или доношење новог стратегијског документа, као што је то у Стратегији националне сигурности Републике Хрватске, не постоји обавеза за државне институције да периодично занављају његове садржаје, осим притиска који могу створити мишљење јавног мњења и академска или стручна заједница.

Стратегија националне безбедности Републике Албаније

Елементи садржаја Стратегије националне сигурности Републике Албаније су постављени следећим редоследом: стратегија безбедности – стратешки контекст безбедности – елементи националне моћи – вођство стратешке безбедности. Приказани редослед елемената садржаја је нејасан и јединствен (једино Стратегија националне безбедности Републике Албаније, поред Руске Федерације, има 2 поглавља које нема ни једна друга држава). Специфично је то да су у поглављу Стратегија безбедности приказани стратешки концепт и безбедносни циљеви, па су тек онда у поглављу стратешки контекст безбедности представљени безбедносно окружење и изазови, ризици и претње.

Увод – У уводу представљена дефиниција националне сигурности, фундаменталне мисије стратегије и укратко представљена структура Стратегије, без специфичности.

Стратегија безбедности – Једино Стратегија националне безбедности Републике Албаније има поглавље под овим називом, иако садржаји у овом поглављу постоје у осталим стратегијама под другим називом. У овом поглављу је представљен концепт стратегије безбедности и безбедносни циљеви. Без обзира на квалитет реализоване поделе, Стратегија националне безбедности Републике Албаније је једна од ретких стратегија која је класификовала безбедносне циљеве, према временском периоду на краткорочно-средњорочне и средњорочно-дугорочне.

Стратешки контекст безбедности – Једино Стратегија националне безбедности Републике Албаније има поглавље под овим називом. У поглављу је представљено безбедносно окружење (није дата класификација према општости, елементи окружења само набројани), ризици и претње за безбедност (не користе појам изазови, извршена класификација на унутрашње и спољашње) и национални интереси (извршена подела на виталне, националне и остале).

Поглавља под називом *Елементи националне моћи* и *Вођство стратешке безбедности* нису по свом називу специфични у односу на остале стратегије националних безбедности.

Јединственост садржаја Стратегије националне безбедности Републике Албаније се огледа у томе што у њему постоје два поглавља која нема ниједна од анализираних стратегија и што нема посебна поглавља попут Безбедносног окружења или националних интереса које има највећи број анализираних стратегија. И поред јасне одредбе у Стратегији националне безбедности у вези временског оквира у којем се врши ревизија, она није реализована.

Стратегија националне безбедности Руске Федерације до 2020. године

Елементи садржаја Стратегије националне сигурности Руске Федерације су постављени следећим редоследом: савремени свет и Русија: стање и тенденције развоја – национални интереси и стратегијски национални приоритети – обезбеђење националне безбедности – основе за реализацију стратегије – основне карактеристике стања националне безбедности. Приказани редослед има свој рационални ток и сличан је редоследу елемената садржаја Стратегије националне сигурности Републике Хрватске и Стратегији националне безбедности Републике Србије, осим у последња два поглавља који су специфични за Руску Федерацију.

Опште поставке, део поглавља који је припада групи елемената садржаја који су код појединих стратегија названи Увод, би био уобичајан да у њему нису дефинисани основни појмови који су коришћени у самој Стратегији. На овај начин, приликом читања стиче се утисак научне утемељености Стратегије.

Поглавља под називом *Савремени свет и Русија: Стање и тенденције развоја* (који припада групи елемената садржаја који се баве безбедносним окружењем) и *Национални интереси и стратегијски национални приоритети*, немају специфичности које би их издвајале од осталих поглавља у садржајима стратегија националних безбедности посматраних држава.

У поглављу под називом *Обезбеђење националне безбедности* дат је приказ 9 специфичних области државне политике и за сваку област су дефинисани: стратегијски циљеви, изазовима, ризицима и претњама и мерама и принципима за поступање ради остваривања постављених циљева. Стратегијски циљеви нису класификовани, већ су набројани за сваку област понаособ. Због комплексности овог поглавља, исти није сврстан у групу елемената садржаја стратегија националних безбедности који се односе на политику националне безбедности и у сваком случају због своје сложености представља специфично поглавље у односу на остале посматране садржаје стратегија.

Организационе, нормативне, правне и информационе основе за реализацију стратегије је поглавље у којем је наведен систем стратешких докумената (посебне стратегије су наведене поименично), дефинисан начин спровођења стратегије, инструменти и одговорност за ревизију и корекцију Стратегије, која се врши периодично, без децидно постављеног временског оквира. Наведена је надлежност Савета безбедности Руске Федерације, али не и његов састав, а годишњи извештај о реализацији стратегије, председнику Руске Федерације подноси секретар ове Савета.

Основне карактеристике стања националне безбедности је поглавље такође јединствено за Стратегију националне безбедности Руске Федерације. Представља скуп параметара чије вредности показују успешност примене Стратегије националне безбедности и адекватност њене примене. Руска Федерација је једина држава која је у својој стратегији националне безбедности дефинисала овакав *feed-back* инструмент (у Стратегији су само наведени параметри, али не и вредности које упућују на успешност примене Стратегије).

Стратегија националне безбедности Руске Федерације је, иако је у питању светска сила, урађена слично са анализираним стратегијама. Значајне разлике се односе само на примену Стратегије тј. на разрађен систем стратешких докумената нижег хијерархијског нивоа, моћан механизам контроле према постављеним параметрима и годишње извештавање надлежних институција о реализацији Стратегије.

Стратегија националне безбедности Републике Србије

Елементи садржаја Стратегије националне безбедности Републике Србије су постављени следећим редоследом: безбедносно окружење – изазови, ризици и претње – национални интереси – политика националне безбедности – систем националне безбедности. Приказани редослед елемената садржаја има своју логику и рационални ток и сличан је Стратегији националне безбедности Републике Хрватске.

Поглавља под називом *Увод* и *Безбедносно окружење* по називу и садржају немају специфичности у односу на остале садржаје стратегија националних безбедности.

Изазови, ризици и претње – Као што је већ речено, једино Стратегија националне сигурности Републике Хрватске и Стратегија националне безбедности Републике Србије имају поглавља под овим називом. Није дата класификација изазова, ризика и претњи према временском периоду или важности.

Поглавља под називом *Национални интереси* и *Политика националне безбедности* немају специфичности у свом називу и садржају.

Систем националне безбедност – Приказане су надлежности Савета за националну безбедност, али није наведен његов састав. Није наведен механизам за корекцију и ревизију Стратегије националне безбедности, као ни временски период након којег би корекција била извршена.

Закључак – Од анализираних стратегија, једино Стратегија националне сигурности Републике Хрватске и Стратегија националне безбедности Републике Србије имају Закључак. У Закључку је наведен систем стратегијских докумената нижег хијерархијског нивоа.

Елементи садржаја Стратегије националне безбедности Републике Србије се налазе у групама елемената садржаја које су најчешће у анализираним стратегијама. Практично једини елементи садржаја који се издвајају у односу на остале су поглавља Изазови, ризици и претње и Закључак (иста поглавља има само још Стратегија националне сигурности Републике Хрватске).

Стратегија националне безбедности Републике Аустрије

Елементи садржаја Стратегије националне безбедности Републике Аустрије су постављени следећим редоследом: безбедносна ситуација у Аустрији – аустријска безбедносна политика – Резолуција Аустријског националног савета. Приказани редослед елемената садржаја није уобичајен у односу на остале анализирани Стратегије, али је донекле у складу са Европском стратегијом безбедности. Последње поглавље које приказује принципе политике безбедности, је карактеристика садржаја Стратегије националне безбедности Чешке Републике и Републике Аустрије, међутим када је у питању Аустрија оно није дело твораца Стратегије, већ је једноставно написана Резолуција коју је усвојио Аустријски национални савет.

Увод – У уводу није дата дефиниција националне безбедности, за разлику од осталих стратегија, већ је дата историјска ретроспектива и презентовани безбедносни циљеви, без њихове класификације.

Безбедносна ситуација у Аустрији у свом називу и садржају нема специфичности.

Аустријска безбедносна политика у новој декади – Изведен је логичан прелаз са националних вредности у националне интересе и циљеве. Инструменти безбедносне политике су класификовани на нивое: национални, ниво Европске уније и глобални ниво.

Резолуција Аустријског националног савета – представља преседан, ако имамо у виду садржаје осталих стратегија националних безбедности, с обзиром на то да је инкорпорирана у Стратегију и да није дело њених креатора. Као и код Стратегије безбедности Чешке Републике, скуп принципа којим се руководе елементи система националне безбедности при доношењу одлука и докумената из ове области, представља практично решење проблема динамичних и брзих промена у спољашњем и унутрашњем окружењу.

Као што је већ речено, структура Стратегије националне безбедности Републике Аустрије прати структуру Европске стратегије безбедности. Разлог због којег је ова Стратегија одабрана за анализу је чињеница да је Република Аустрија неутрална, што је у неколико наврата споменуто у Стратегији. Међутим, садржај стратегије националне безбедности Републике Аустрије се генерално гледано не разликује од садржаја стратегија држава које нису неутралне.

Стратегија безбедности Чешке Републике

Елементи садржаја Стратегије безбедности Чешке Републике су постављени следећим редоследом: принципи политике безбедности – безбедносни интереси – безбедносно окружење – стратегија за промовисање безбедносних интереса. Приказани редослед елемената садржаја није уобичајен у односу на остале анализи-

ране Стратегије. Поглавље које приказује принципе политике безбедности је карактеристика садржаја стратегије безбедности Чешке Републике и Стратегије националне безбедности Републике Аустрије, које су усвојене у последње три године. Прво су приказани безбедносни интереси па тек онда безбедносно окружење, што није уобичајено ни за остале анализирание стратегије, ни са Европску стратегију безбедности.

Увод – Пре увода у Стратегији је написан кратак текст председника Владе Чешке Републике у којем набраја национална и међународна законска акта са којима је стратегија усаглашена. Оно што је јединствено за Увод Стратегије безбедности Чешке Републике из 2011. године је захвалност коју је председник Владе упутио невладиним академским и стручно-безбедносним институцијама, за учешће у припреми документа. На овај начин, приликом читања Стратегије стиче се утисак укључености целокупног друштва у израду и постизања концензуса. Имајући у виду чињеницу да је постизање концензуса на државном нивоу по питању овако важног и свеобухватног документа веома тешко и значајно, намеће се потреба да у уводу стратегије треба бити наведен начин драфтовања и припреме документа, како би се показало да су у изради документа учествовали и стручна заједница и невладине институције.

Принципи политике безбедности Чешке Републике – Ово поглавље је јединствено за Стратегију безбедности Чешке Републике и Стратегију националне безбедности Републике Аустрије. Презентовани су принципи на којима је заснована безбедносна политика Чешке Републике и који, у условима динамичних промена у међународном окружењу, као скуп универзалних инструмената који се примењују на свим државним нивоима, представља рационално решење.

Поглавља под називом *Безбедносни интереси* и *Безбедносно окружење* немају специфичности.

Стратегија за промовисање безбедносних интереса Чешке Републике – Ово поглавље је сврстано у групу елемената садржаја које се баве политиком националних безбедности. Нису приказане надлежности и одговорности елемената система националне безбедности, као ни састав Савета за националну безбедност.

У Стратегији безбедности није наведен механизам за корекцију и ревизију Стратегије националне безбедности, као ни временски период након којег би корекција била извршена. Као и већина анализираних стратегија, ова стратегија нема Закључак.

Закључак

На основу анализираних садржаја стратегија националних безбедности долази се до закључка да су поглавља која се најчешће наводе: Увод, Поглавље које се бави безбедносним окружењем или ситуацијом, Поглавље које се бави националним вредностима, интересима или приоритетима, Поглавље које се бави инструментима и циљевима политике националне безбедности и Поглавље које се бави структуром система националне безбедности и његовим управљањем. Поглавља под овим називом чине око две трећине свих анализираних садржаја стратегија националних безбедности шест држава (двадесет три поглавља од укупно тридесет четири).

С друге стране, називи поглавља који су посебни за поједине стратегије националних безбедности (једанаест од укупно тридесет четири поглавља у садржајима стратегија националне безбедности шест држава) јесу различити, али генерално гледано делимичном компаративном анализом њиховог садржаја долазимо до закључка да материја која је у њима обрађена, није посебна. Једино за поглавља под називом *Основне карактеристике стања националне безбедности* у Стратегији националне безбедности Руске Федерације и *Резолуција Аустријског националног савета* у Стратегији националне безбедности Републике Аустрије можемо рећи да су потпуно јединствена, и што се тиче назива и саме материје обрађене у поглављу. У односу на укупан број анализираних поглавља (тридесет четири), премда постоје разлике у називима појединих поглавља, њиховом редоследу и класификацији материје која је у њима обрађена, генерално гледано садржаји свих анализираних стратегија националне безбедности третирају исту материју на сличан начин.

Без обзира на временски распон у којем су анализирани стратегије усвојене (тринаест година) и специфичности националних стратегијских култура, садржаји савремених стратегија националних су генерално гледано веома сличне. На основу малог броја поглавља који су по свом називу (па и материји коју обрађују) аутентични и јединствени у анализираним садржајима стратегија националне безбедности, броју поглавља која под истим називом у њима постоје, можемо закључити да постоји висок ниво сличности садржаја савремених стратегија безбедности.

Литература

[1] *Аустријска стратегија безбедности – Безбедност у новој декади, обликовање безбедности*, 2013.

[2] Gray, Colin. *Modern strategy*, Somerset: Bookcraft Ltd. Misdomer Norton, 1999.

[3] Илић, Предраг. *О дефинисању и дефиницијама националне безбедности*, Београд: Војно дело – лето 2012.

[4] Johnson, Al. *Thinking about Strategic culture*, International security, Vol. 19, No 4, Spring 1995.

[5] Ковач, Митар, Стојковић, Борис. *Стратегијско планирање одбране*, Београд: Војноиздавачки завод, 2009.

[6] Махечић, Звонимир. *Croatia, у Зборнику радова Security policies in Western Balkans*, Центар за цивилно-војне односе, Гораграф, 2010.

[7] Перишић, Срђан. *Национална безбедност као један од основних чинилаца геополитичког позиционирања Руске Федерације на почетку 21. века*, Београд: Војно дело, зима/2010.

[8] Симић, Драган. *Наука о безбедности – Савремени приступи безбедности*, Београд: ЈП „Службени лист СРЈ”, 2002.

[9] Stolberg, Alan, *How nations-states craft national security strategy documents*, Strategic studies institute US war army colege, 2012.

[10] Стратегија безбедности Чешке Републике, 2011, 2015.

[11] Стратегија националне безбедности Републике Албаније, 2004.

[12] Стратегија националне безбедности Републике Србије, 2009.

[13] Стратегија националне безбедности Руске Федерације до 2020. године, 2009.

[14] Стратегија националне сигурности Републике Хрватске, 2002.

[15] Таталовић, Синиша. *Треба ли Хрватској нова стратегија националне сигурности*, Загреб: Тромесечник „Политичке анализе”, број 6, 2011.

[16] Форца, Божидар, Стојковић Биљана. *О хијерархији стратегијских докумената*, Београд: Војно дело – лето 2013.

[17] Форца, Божидар, Татомир, Драган. *Стратегијски менаџмент безбедности у условима финансијске кризе*, Брчко: Часопис за науку-истраживање-развој НИР, Интернационални универзитет Брчко дистрикт БиХ, година I, број 2, децембар 2012.

[18] Hide Enri, Kamberi Geron. *Albania*, у *Зборнику радова Security policies in Western Balkans*, Центар за цивилно-војне односе, Гораграф, 2010.

[19] Weber, Max. *Selections in Translation*, Cambridge: Press syndicate of the University of Cambridge, 1978.

[20] Wolfers, Arnold. “*National security*” as an ambiguous symbol, *Political Science Quarterly*, vol. 67, No 4, 1952.